

Oppikoulusta elämän suola

PÄLKÄNE

Jaakko Sjöstedt, 84, innostui lähtemään syksyllä 1950 Luopioisista Pälkäneelle oppikouluun 12-vuotiaana, sillä naapurissa asuneet kansakoulukaverit olivat edellisvuonna tehneet niin. Kotoakin patistettiin. Jaakolla oli kuusi luokkaa kirkonkylän kansakoulua takana, ja mieli teki päästä aloittamaan uudenlainen opin tie.

– Se oli kyllä hyvä ratkaisu, ja olen ollut tyytyväinen valintaani. Sain oppivuositani selkärankaan olemiseeni, lisää itsevarmuutta ja rohkeutta olla ja elää. Eli toisin sanoen kouluvuositani tuli minulle elämän suola.

– En ollut mikään väkky, kahlasin läpi keskikouluvuodet niin kuin moni muukin. Vaaditut suoritukset tuli tehtyä. Muistan kun vuonna 1955 koulun päättäjäisten jälkeen kävelin torille, niin minut valtasi valtavan haikaa olo. Mitäs nyt? Kouluvuodet tuntuivat hienolta ajanjaksolta ja yhtäkkiä ne vaan loppuivat siihen paikkaan.

– Ajattelin silloin myös opintojen jatkamista, ja paikka seminaarissakin oli odottamassa. Mutta niin iso ajatus hirvitti minua ja asia jäi. Voiton vei oma kotitalo Holjassa – maatila tarvitsi hoitajaa.

Moni jatkoi opintojaan, mutta koulussa syntyneet ystävyudet kestivät ja niistä tuli usein pitkäikäisiä. Jaakko Sjöstedt nimeää oman kaveriporukansa

eli Holjan klaanin, johon kuuluvat hänen lisäkseen **Risto Helminen**, **Esko Koski** (myöh. Koskenvesa) ja **Erkki Tolvanen** (myöh. Lähteenpää). Ystävyyside on kestänyt läpi vuosikymmenten.

– Koulu sitoi meidät yhteen ja meistä tuli kavereita loppuikäksi, summaa Jaakko Sjöstedt.

Opintiet alkoivat kaupungeissa

Pälkäneen ja Luopioisten pitäjistä käytiin 1800-luvulla ”oppikoulua” Hämeenlinnassa tai Tampereella, kun ensin oli käyty kansakoulua omalla paikkakunnalla. 1900-luvun alkupuolella keskikoulun käynti kotiseudulla alkoi lisääntyä pääosin vuonna 1917 perustetun Aitoon yhteiskoulun ansiosta. Kangasalan vuonna 1921 aloittanut yhteiskoulukin alkoi saada suosiota. Lukioon mentiin Hämeenlinnaa ja Tampereelle.

Oppikoulut olivat vuosisatojen ajan olleet kaupunkien kouluja. Yhteiskouluja alkoi syntyäkin yksityisten toimesta, sillä valtio toteutti suomenkielisiä kouluhankkeita hitaasti ja kunnat suhtautuivat koulujen perustamiseen vastahakoisesti niistä syntyvien suurten kustannusten vuoksi. Niin myös Pälkäneellä! Koulutushalukkuus oli lisääntynyt ja pitkään toivotun oppikoulun saaminen Pälkäneelle varmistettiin yksityisenä hankkeena. Koulun kannatusyhdistys onnistui keräämään vaaditun pääoman peräti 194 lahjoittajan voimin ja oppilait-

takin ilmoittautui koemerkinässä heti 80.

Täten Pälkäneelle voitiin keväällä 1946 perustaa suomenkielinen viisiluokkainen ja kansakoulun neljälle luokalle rakentuva yhteiskoulu. Muutamaa vuotta myöhemmin eli syksyllä 1950 koulu sai luvan aloittaa 8-luokkaisena, yliopistoon johtavana oppilaitoksena.

Nuijalla alku

Pälkäneen yhteiskoulun työ lähti käyntiin Nuijan talossa 4.9.1946 eli tasan 75 vuotta sitten. Heti ensimmäisenä vuonna kouluun oli pyrkinyt 100 oppilasta ja opintielle oli sen jälkeen runsaasti halukkaita joka syksy. Ensimmäinen rinnakkaisluokkakin aloitti jo syksyllä 1949.

Kun Jaakko Sjöstedt aloitti oppikoulun syksyllä 1950, hän sai vuoden ajan opetusta Maatalous-Osake-Pankin tiloissa keskellä kylää ennen uuden koulun valmistumista. Pankin tiloja oli vapautunut kunnantoimistolta ja ne otettiin heti käyttöön – tilantarve oli kova.

– Siellä oli kolme luokkahuonetta. Yhdessä huoneessa vuorottelivat 1. ja 2. luokka, eteisessä opiskeli 3. luokka ja yläkerrassa 4. luokka. Toisessa päässä taloa **Pekka Heikkilä** piti pankkia.

– Meitä ekaluokkalaisia oli 40, joista likimain kaikki tulivat Pälkäneeltä ja Luopioisista.

Teini-ikäinen Holjan klaani on vuoden 1954 luokkakuussa sijoittunut yläriiviin. Erkki Tolvanen (vas.), Jaakko Sjöstedt, Risto Helminen (4. vas.) ja Esko Koski. Yhteiskoulun rehtorina myöhemmin toiminut Erkki Hylli istuu alarivissä oikealla.

Viidennellä luokalla meitä oli sitten kolme enemmän, uusia oli tullut naapurikunnista.

Parakkikin käytössä

Oppilaat olivat ehtineet vuosien mittaan käymään kouluun jo monissa eri paikoissa, ennen kuin uuden koulutalon rakentamiseen päästiin.

Esimerkiksi Jaakon kaverit, jotka olivat siis vuotta aiemmin aloittaneet koulunkäynnin, opiskelivat Suojeluskunnan parakin yläkerrassa. Parakki sijaitsi uudelle koulurakennukselle varatun tontin nurkassa, piikkilangalla

eristettynä.

Uuden koulurakennuksen rakennustyöt alkoivat kesällä 1950. Syksyllä 1951 kahdeksan luokkahuonetta oli valmiina vastaanottamaan oppilaita. Jaakko Sjöstedt pääsi luokkatovereineen omaan luokkaan, vain kalusteet puuttuivat.

– Ei ollut pulpetteja, joten istuimme alkuun kukin oman reppumme päällä. Riemuudesta luokkahuoneesta oli kuitenkin niin suuri, että emme valittaneet. Uusi koulu rauhoitti olemista, meillä oli oma paikka. Enää ei tarvinnut tuoda omia eväitäkään, sillä koulusta sai ruokaa maksua

vastaan. **Tilda Hiissa** teki mai- niota ruokaa.

Oppilaita jopa liki 600

Oppilasmäärän kasvaessa oli saatava lisää opetustiloja, sillä koulun kasvu ei pysähtynyt edes 8-luokkaisuuden toteuttua. Koulurakennusta laajennettiin ja kevtälukukaudella 1960 pääsivät oppilaat siirtymään uuteen osaan. Tilanah- taudesta päästiin lopulta eroon, kun juhlasaliin laajennus otettiin käyttöön lukuvuonna 1962–63.

Kouluun tuli paljon oppilaita myös Pälkäneen naapurikun-

Koulumuistoja

Sydän-Hämeen Lehti kyseli lukijoilta koulumuistoja Pälkäneen yhteiskoulun 75-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Lue koottuja muistoja tästä jutusta!

Amerikan pisin joki

”Oli oppikoulun ekaluokan maantiedon tunti, jota rehtori **Teivainen** piti. Läksyjä kuulustellessaan rehtori kysyi, mikä on Amerikan pisin joki. Jotkut viittasivat, jotkut eivät. Ne, jotka eivät tieneet, painoivat usein katseensa kohti pulpetinkantta ja olivat kuin eivät olisi olleet koko luokassa.

Mutta kuten muistamme, ei se mitään auttanut. Opettaja kyllä näki korokkeeltaan kaiken. Niin nytkin! Rehtori nostatti eturivissä istuneen pojan, joka ei siis viittannut, ylös ja kysyi häneltä, mikä on Amerikan pisin joki.

Poika muuttui tulipunaiseksi ja sai jotenkin soperettua ’Mississippi’. Koko luokka remahti nauramaan ja häpeästä tuli entistä suurempi. Oli käynyt niin, että hän oli lukenut Mississippi-nimen väärin, eikä olisi halunnut sitä sanoa ääneen.

En muista lohduttiko kukaan tätä epäonnista poikaa. Kovaa oli silloin koulunkäynti, paljon piti kestää.”

Terttu I B:ltä v. 1960

Päiväkirjaa Rexistä

16.1. Rexi oli mainio. Se kysyi mitä tarkoitetaan maitorauhasilla. Kääpä sanoi tissit ja Ahtila puskurit. Sain 8 pistokkaista.

25.1. Rexi näytti, miten naiset tekevät, kun Dior määrää, että naisten pukujen pitää olla polvien yläpuolelle.

30.1. Rexi oli hassu. Hän esitti, miten kissa hyökkää hiiren kimppuun.

31.1. Rexi puhui kauneudenhoitovälineistä.

6.2. Rexin tunnille piti tehdä kissankäpälä.

7.2. Koulussa oli Rexin tunnilla **Yrjö Jyrinkoski** lausumassa runoja. Aika äreitä.

8.2. Rexi laittoi minut Heikkilän kanssa hakemaan kärppää.

15.2. Rexi on hullu. En voi sietää sitä. Se puhuu sellaisista vastenmielisistä asioista.

7.3. Rexi kysyi minulta, kuka on meidän luokan gentlemanni. Sanoin ei kukaan. Se meni vähän pöhkön näköiseksi.

15.3. Rexi piti elukkaopista kansiotarkastuksen. Antoi myös numeron välitorokkaan. Sain 9.

21.3. Rexi on aika kiva. Se ei enää ole rääkännyt minua.

28.3. Rexi kinas taas, että Mosse on maailman paras auto.

24.4. Rexi ei ole ihan typerä, eikä ihan normaalkaan.

25.4. Rexi ei kysynyt minulta paljon mitään. Se on tätä nykyä ollut rauhallinen tyyppi.

26.4. Rexi puhui kansalaiskasvatusta. Ei kuulunut asiaan. Rexi suihkutti päällemme jotakin. Se piti kilpailun siitä, kuka kauemmin on nauramatta. Minä olin.

3.5. Koulussa oli kokolailla tylsää. Rexi piti ainaisia moraalisaarnoja.

10.5. Rexin tunneilla siivosimme kukkamaata.

24.5. Rexi oli koko pahalla päällä. Kaikki eivät olleet keränneet muoto-oppia.

5.6. Illalla pakkasin tavaroitani. Lähdemme huomenna Rexin

retkelle.

6.6. Isä saattoi meidät Sipilän talon tykö. Talsimme ainakin 5 km mettässä.

7.6. ”Ylös! Uimaan! Aikaa yksi minuutti!” Näin Rexi herätti meidät. Muuten kuiva päivä.

8.6. Tänään teimme kolme retkeä. Kerran meinattiin eksyäkin. Meillä oli aika huonoa ruokaa, kun se oli keitetty järvi- veteen.

9.6. Ihanaa päästä kotiin!

Päivi Heinosen päiväkirjamainintoja Rexistä (rehtori **Lauri Teivainen**) 1. luokan kevtälukukaudella 1963.

Vuorosanat muistiin

Muistan vieläkin vuorosananani koulun näytelmässä Tuhkimo: ”Trilla, minne kiinnän korun, olkapäähän vaiko tukkaan, sano pian muuten torun.”

Olin ensiksi aika pettynyt, kun minua ei valittu Tuhkimon rooliin, vaan sen sai ystäväni **Enna**. Näytelmäharjoituksissa jo huomasi, että ilkeän sarsapuolen rooli olikin paljon haastavampi ja hauskempi näytellä. Esitys oli oikein onnistunut ja siitä kirjoitettiin Kunnallistiedot-lehdessä.

Näyttelemisestä tulikin sitten rakas harrastus ja pitkään haaveilin näyttelijän ammatista.

Toinen muisto liittyy luokkaretkeemme Osloon, se oli ensimmäinen ulkomaanmatkakokemukseni. Oli hienoa nähdä kaikki Osloon kuuluisat nähtävyydet kuten Thor Heyerdahlin Kon Tiki-museo ja Gustav Vigelandin puisto. Sain matkakertomuksestani **Kahran Tertulta** lähes täyden kympin (10-), ihan parhaita numeroitani, mutta tuo miinus kylä harmittaa vieläkin. Matkailusta tuli sitten toinen rakas harrastus ja myöhemmin myös ammatti.

Muistan siis paremmin nämä oheistoiminnot kuin varsinaiset oppitunnit.

Erja o.s. Helminen (PYK 1967-75)

Esitelmä jäi mieleen

Elettiin vuotta 1973 ja äitini oli matkalla lokakuussa Israelissa. Jom kippur-sota syttyi hänen siellä ollessaan, eikä hän päässyt palaamaan kotiin silloin kun lennon aika oli. Minulle, nuorelle työlle, oli kova paikka, kun sain kuulla, että äitini oli jäänyt sinne sodan keskelle. Muutaman päivän päästä uusi lento järjestyi, ja

äiti pääsi onnellisesti kotiin, eikä sotakaan silloin kestänyt kuin viikon verran.

Utiset tapahtuneesta oli paljon. Tietenkin Pälkäneelläkin puhuttiin äitini olosta, ja minäkin sain paljon kyselyjä hänen palattuaan. Anssi Vehmaa opetti silloin meille historiaa ja yhteiskuntatouutta. Hän sanoi, että nyt Sirkku saa pitää esitelmän äitinsä matkan tapahtumista.

Ehkä tapahtuma jäi kouluajalta mieleeni juuri tuon esitelmän pidon takia, koska olin aika ”ujo-piimä” esiintymään koko luokan edessä.

Sirkku

Nevaranta os. Järvenpää

Koulun joulu

Koulumme joulujuhlat olivat aina tunnelmallisia, mikä korostui juhlasalin yleensä himmenne- tystä valaistuksesta. Mukana oli sekä vakavampaa että kevyempää ohjelmaa. Vakavampi puoli luonnollisesti liittyi joulun sano- maan, mikä on tietenkin poh- jimmaltaan ilosanomaa. Itsekin pääsin kokemaan juhlia myös esiintyjänä ainakin soittajana, näytelmässä ja kuvaelmassa.